

גזר דין

ביום 6.10.2013 הורשע הנקבל בעבירה של הונאה לפי סעיף 29.3 לתקנון המשמעת. זאת, לאחר שקבעתי שהעתיק חלקים ניכרים מעבודת התזה שלו לקראת תואר שני, שנכתבה במגמה לפסיכוביולוגיה בבית הספר למדעי הפסיכולוגיה שבפקולטה למדעי החברה. במסגרת דיון הטיעונים לעונש, שנערך ביום 23.10.2013, העידו בפניי הנקבל ואמו.

הקבילה ביקשה שנטיל על הנקבל עונש של שנתיים הרחקה בפועל שיתחילו להיספר ממתן הכרעת הדין, קרי שהנקבל יורחק בפועל משנות הלימודים תשע"ד ותשע"ה. זאת, בנוסף על פסילת העבודה ותקופת הרחקה משמעותית על תנאי. הקובל הדגיש שמדובר בעבירה חמורה במיוחד, שכן מדובר בהעתקה רחבת היקף שנעשתה במסגרת עבודת מאסטר, ויש להעניש בגינה באופן שישקף את חומרתה המיוחדת. מנגד, ביקש בא כוחו של הנקבל שתקופת ההרחקה תהיה קצרה יותר ושהיא תיספר כאילו החלה בתחילת שנת הלימודים תשע"ג שכן כבר אז התברר שיש בעיה עם העבודה וכי הנקבל לא יכול להמשיך ללמוד, למעשה. למעשה מבקש בא כוחו, שהנקבל יוכל לחזור וללמוד לאלתר לאור משך הזמן הרב שצפוי שעוד יידרש לו לצורך השלמת מסלול לימודיו הארוך ממילא. הנקבל הדגיש את המצוקה הנפשית בה היה שרוי במהלך כתיבת העבודה, את חלומו ארוך השנים להיות פסיכולוג ולעזור לאנשים במצוקה, את הסטיגמה הקשה שתדבק בו ממילא בעקבות הרשעתו, ואת המסלול הארוך – כולל מציאת מנחה, כתיבת עבודה חדשה, והתמחות – שעוד פרוש בפניו בטרם יוכל להגשים את חלומו להיות פסיכולוג.

לא ארחיב רבות בפרטי המקרה, שאותו פירטתי בהעמקה בהכרעת הדין. עם זאת, אזכיר שמדובר בהעתקה רחבת היקף ו"ייחודית", במיוחד כיוון שמדובר בעבודת תזה. מבחינת עובדתית מצאתי שמתוך 35 עמודים כתובים בעבודה, 25 כוללים את הצגת הסוגיה, מתן דוגמאות, הצגת השאלות העיקריות הקשורות בנושא העבודה, הנחות מחקריות, וסקירת ספרות. עמודים אלה כוללים לפחות 32 פסקאות (למעלה משליש מהטקסט בסך הכול) בהן מופיעים קטעים מועתקים ממקורות ספרות שונים, מבלי שהם נתונים במרכאות המבהירות שמדובר בציטוט ישיר. בחלק מהפסקאות והמשפטים המועתקים מופיעים המקורות מהם הם נלקחו (אך ללא מרכאות) ובחלקם אין הפניה כלל. בחלק מהקטעים המועתקים מופיעים המקורות הראשוניים עליהם הסתמך המקור ממנו העתיק הנקבל, תוך שהנקבל מפנה לאותם מקורות ראשוניים, אך הוא אינו מציין כלל את המקור המשני ממנו העתיק למעשה. בחלק מהפסקאות

המועצות מופיעים שינויי נוסח קלילים (השמטת מילות קישור בודדות, למשל, או השמטת חלק מההפניות המופיעות בטקסט המקורי) וחלקן מופיעות ללא כל שינוי. (עמ' 2-1 להכרעת הדין).

אדגיש, כי שוכנעתי שהחלק המחקרי של העבודה – שכלל שאלונים רבים וניתוח שלהם – הינו מקורי של הנקבל (ואף לא נטען בפניי אחרת). כמו כן, יש להדגיש שהנקבל לא העתיק את הקטעים ממקור אחד ולא רכש אותם, אלא ביצע עבודה ניכרת של חיפוש במקורות ספרות רבים ואף סידר את הקטעים המועתקים בסדר מקורי משלו. אין בכך להפחית מהמסקנה שמדובר בהעתקה או להסיק שאין המדובר בהעתקה חמורה, אולם על הסקאלה של העתקות, סבורני שיש מקום ליתן משקל לכך שהחלקים המועתקים הם בהצגת השאלה, סקירת הספרות וכיוצא בזה, ולא בתזה המחקרית-עצמאית של העבודה. כמו כן, כאשר אני שוקל את חומרת העונש שיש ליתן בגין ההעתקה – ואדגיש, לא את עצם העובדה שמדובר בהעתקה, אלא רק את שאלת העונש – יש לדעתי מקום להתחשב בכך שהנקבל לא העתיק עמודים שלמים "כמות שהם", אלא עשה עבודה לא מבוטלת בעצמו, בכך שקרא, הבין, סידר ואירגן את החומרים (המועתקים) בסדר הגיוני משל עצמו. אף שהתחשבות זו פעוטה היא, לדעתי, לאור החומרה הרבה שיש בעצם מעשה ההעתקה, עדיין יש מקום לציין אותה.

סיבה נוספת להקלה מסוימת בעונשו של הנקבל היא שלמרות שלא קיבלתי (ועדיין איני מקבל) את מצבו הנפשי כצידוק או פטור ממעשה העבירה עצמו, אין ספק בליבי שהנקבל אכן היה שרוי במצוקה אמיתית במהלך כתיבת העבודה. העדריות אותן שמעתי במהלך הדיון, אליהן מצטרפת עדותה האותנטית והכואבת של אמו של הנקבל, מציירות תמונה קשה של בחור שנקלע למשימה שהכבידה עליו באופן יוצא דופן, ושהגיע לכלל מעשה חמור בעקבות מצוקה זו. זכרונות קשים וחוויות מעיקות בגין חרדתו החברתית, עליה העידו הנקבל, אמו ואף הפסיכולוג שלו (בדיון ההוכחות), העיבו כפי הנראה על שיקול דעתו. אף שאין ספק שעל הנקבל לשלם תשלום כבד בגין ההונאה שאותה ביצע, אני סבור שיש להתחשב בקושי הנפשי בו היה שרוי במהלך כתיבת העבודה ולהקל במידת מה מעונשו.

עוד אני סבור שיש להתחשב בכך שהנקבל מצוי בהליך משמעותי משך זמן ארוך, ובכל אותה עת אינו מקדם את התואר האקדמי שלו. זאת, למרות שאף היה רשום באופן רשמי ללימודים גם בשנת הלימודים תשע"ג ושילם שכר לימוד. אין בכך כדי להאשים אף אחד מהגורמים האקדמיים והמנהליים, שביצעו כולם את תפקידם נאמנה וביעילות, והדבר נובע מעובדות המקרה, שהן מורכבות וסבוכות. עם זאת, ובמיוחד בהתחשב בכך שמסלול הלימודים

הצפוי למי שרוצה להיות פסיכולוג הוא ממושך ממילא, ניתן לקחת בחשבון גם את העובדה שהנקבל מצוי, מבחינה מעשית, בהפסקת לימודים אקדמיים מזה כשנה וחצי.

עוד אוסיף, שהשתכנעתי מכנות ועומק חרטתו של הנקבל. בהופעותיו בפניי היה נראה כמי שעולמו חרב עליו, ואין לי ספק שהטעות המרה שלו עוד תיסר אותו שנים רבות. הוא העיד שהשנה וחצי האחרונות היו הגרועות שבחייו. על כך אני מאמין לו ואף מקבל את אמרתו שהוא מצטער על מעשיו עד עמקי נשמתו.

עם זאת, לעומת שיקולים מקלים אלה, יש לזכור שמדובר בעבירת משמעת חמורה ביותר. הונאה בעבודת תזה פוגעת באושיות היושרה האקדמית וטוהר המידות המצופה מתלמיד מחקר. מי שבחר לכתוב עבודה מאסטר נוטל על עצמו חובות מוגברות לעמוד בסטנדרט האקדמי הגבוה ביותר. להעתיקה בעבודה בסדר גודל זה עלולות להיות השלכות חמורות על האתוס המחקרי והאקדמי באוניברסיטה ועל שמם הטוב של התלמידים, של החוקרים ושל המוסד כולו. לולא היתה נתפסת ההונאה עוד בטרם אישורה הסופי של עבודת התזה, היתה אוניברסיטת תל-אביב יכולה להצטייר כמי שמאשרת עבודות מאסטר מועתקות, ושאינן עומדות ברף המינימאלי של מקוריות, עצמאות ויושרה. על הענישה לשקף, אפוא, את החומרה היתירה בה רואה האוניברסיטה העתקה כזו.

לאור מכלול השיקולים, החלטתי להטיל על הנקבל עונש של שנתיים הרחקה בפועל, כפי שביקשה הקבילה, אולם להקל במעט על ידי כך שחלק מהתקופה (סמסטר אחד ולא יותר) תומר בעבודות לתועלת הציבור. לאור חומרת העבירה, מספר השעות של עבודות השירות יהיה בצידו הגבוה של הרף. אף הקובל הסכים בפניי לכך שאם תתלווה לכך הרחקה מלאה לפני כן – לא יתנגד להמרה חלקית של הרחקה בפועל לעבודות לתועלת הציבור. לאור העובדה שהנקבל היה תלמיד גם בשנת הלימודים תשע"ג (ואף שילם, כאמור, שכל לימוד), אולם בפועל לא למד כלל אלא למעשה היה מושעה כליל מן הלימודים, את ספירת תקופת ההרחקה בפועל ניתן, לדעתי, למנות החל מסמסטר ב' תשע"ג. גם במקרים אחרים בעבר היה מוכן בית דין זה להחיל את ההרחקה ממועד כלשהו בעבר, מקום בו עוכבו הלימודים דה-פקטו לתקופה משמעותית. גם במקרה הנדון מעוכבים לימודיו של הנקבל, באופן מעשי, כבר מתחילת שנת הלימודים תשע"ג (כתב הקובלנה הוגש בינואר 2013), והנקבל אינו מקבל כל הנחיה ואינו יכול להמשיך את לימודיו לפחות מזה שנה. לפיכך, אין לראות בספירה (חלקית) לאחור זו הרחקה "מלאכותית", אלא הרחקה בפועל שהיא אותנטית ואמיתית.

כפי שציין גם הקובל, אין באפשרותי להתערב בשיקולים האקדמיים של בית הספר ולהורות להם שיתירו לנקבל לחפש מנחה או לפעול באופן אחר לקידום העבודה שלו. אין ספק

שבפני הנקבל אתגרים רבים – אקדמיים ואישיים – והתקופה הקרובה לא תהיה קלה עבורו. עליו למצוא מנחה ולכתוב עבודה חדשה וכל זאת תוך התמודדות עם עבירת ההונאה והשבר באמון שהתחולל בעקבותיה בחוג בו הוא מבקש להמשיך את לימודיו בעתיד. אני סבור שהעונש אותו גזרתי עליו מאזן כראוי בין הגינוי החריף והחמור שאותו יש להטיל על תלמיד לתואר שני שמעתיק בעבודת תזה, לבין הצורך לאפשר לנקבל להשתקם ולהמשיך בחתירתו להגשמת שאיפות חייו. אין זה מתפקידו של בית דין זה לקבוע אם הנקבל ראוי להיות פסיכולוג אם לאו. לשם כך קיימות ערכאות מקצועיות ואתיות, שיכולות להעריך את כשירותו של הנקבל. אולם מחובתי להתחשב במה שנראה לי כחרטה כנה, עמוקה ואמיתית ולאפשר לנקבל, שהוא עדיין בשלב מוקדם בקריירה שלו, ללמוד מטעויותיו ולהמשיך הלאה.

לפיכך, אני גוזר את עונשו של הנקבל כדלקמן:

- א. פסילת עבודת התזה.
- ב. הרחקה בפועל לשנתיים מלאות. מניין ההרחקה בפועל יחל בסמסטר ב' תשע"ג ועל כן יוכל הנקבל לחזור ללימודים בסמסטר ב' תשע"ה. יחד עם זאת, כחלף להרחקה מסמסטר א' תשע"ה יוכל הנקבל לבצע 50 שעות עבודה לתועלת הציבור, שייעשו בתיאום עם דקנאט הסטודנטים. כתנאי לחידוש לימודיו בסמסטר א' תשע"ה, על הנקבל לסיים את מלוא עבודות השירות עד לתחילת סמסטר א' תשע"ה.
- ג. הרחקה על-תנאי לשנתיים, שימשך עד שהנקבל יסיים את לימודיו.

ניתן היום, _____, בהיעדר הצדדים.

יפורסם ללא שם התלמיד.

פרופ' ישי בלנק
הממונה על המשמעת